

Sorghandleplan

Når en elev dør

Første kontakt til elevens hjem

Klasselæreren tager telefonisk kontakt til hjemmet og aftaler eventuelt at tage på hjemmebesøg for at:

1. Få konkrete facts om hvad der er sket. (Rygter manes i jorden).
2. Er der oplysninger, der ikke må videregives til skolen / eleverne?
3. Hvad kan klasselæreren / skolen / SFO hjælpe med?
4. Fortælle hvad der vil ske på skolen i løbet af den første dag.
5. Afklaring af om forældrene ønsker at deltage i en del af forløbet.

Anden kontakt til elevens hjem

Det kan være et hjemmebesøg med det formål at

1. Fortælle om forløbet i klassen.
2. Aflevere en buket blomster og evt. et lille brev fra skolen, lærere og pædagoger.
3. Indhente oplysninger om begravelsen.
4. Få afklaret om forældrene ønsker lærernes, klassekammeraternes og SFO?ens deltagelse. Hvis forældrene ønsker skolens deltagelse i begravelsen, deltager mindst klasselæreren, en pædagog og en repræsentant for ledelsen.

Klassen

1. Klasselærer og klassepædagog er i lokalet, når de første elever ankommer. Elevens plads kan være markeret på en speciel måde f.eks. med lys.
2. Man taler meget grundigt, om hvad der er sket. (Rygter skal manes i jorden).
3. Man taler med eleverne om den døde elev. Eleverne skal have lov til at fortælle alt, både om positive og negative oplevelser. Det er en god ide at lade eleverne lave materiale om den døde til forældrene. Det kan være breve, digte, tegninger og små historier.
4. Der skal være mulighed for at lave aktiviteter, der ikke har med død at gøre.
5. Dagen afsluttes så der ikke er elever, der skal hjem til et tomt hus. Fx ved at sidde i hyggelige omgivelser med en voksen. Eleverne kan evt. gå i SFO / klubben, indtil forældrene kommer hjem. Dette gælder også elever, som ellers ikke går i SFO. De store skal opfordres til at sidde samlet et sted på skolen sammen med en lærer, som de kender godt, indtil de kan tage hjem til forældrene.
6. Præsten kontaktes og kommer i klassen for at fortælle om begravelsen. Besøget kan foregå den første dag eller en anden dag før begravelsen.

Kontakt til klassens forældre

1. Forældrene informeres grundigt om dødsfaldet og begravelsen. Informationen kan afhængigt af klassestrin gives skriftligt eller på et møde.
2. Så hurtigt som muligt efter dødsfaldet arrangeres så vidt muligt et foredrag for forældrene om børns sorgreaktioner. Alternativt kan en ressourceperson fra skolen med kendskab til området medvirke.

Afholdelse af mindestund for hele skolen

1. Den berørte klasse skal eventuelt ikke deltage.
2. Der laves evt. en udsmykning.
3. Ledelsen giver eleverne besked om dødsfaldet. Meddelelsen gives så detaljeret som muligt.
4. Der synges en sang eller læses et digt.
5. Spørgsmål afklares.
6. Klasselæreren følger eleverne til klasselokalet og bliver hos dem timen ud.

Når en elev mister sin mor, far, bror eller søster

Hjemmet.

Klasselærer / ledelse / SFO's leder kontakter elevens hjem og tilbyder på et passende tidspunkt at aflægge hjemmet et besøg (alternativt aftales et møde på skolen) med den hensigt, at

1. Informere om at klassen vil afholde et klassemøde senere på dagen eller først kommende skoledag om morgenen.
2. Hvis det er naturligt, laves dagen til en klasselærerdag.
3. Pågældende elev kan selv være til stede, men det vurderes individuelt.
4. Hjemmet får mulighed for at sige, om der er noget, som de ønsker, der skal siges eller gøres på dette møde.

Klasselærermøde - når eleven er til stede

1. Første morgen efter dødsfaldet eller i løbet af skoledagen har elevens klasse et klassemøde.
2. Det er vigtigt at være opmærksom på klassens reaktion.
3. Hvis klasselæreren ikke kan være til stede, skal det være en anden person, som er nært tilknyttet klassen. (en anden lærer eller en pædagog). Der bør være to tilstede.
4. Klassemødet afholdes om muligt ikke før, der har været kontakt til de efterladte.
5. Klasselærer/primærlærere og pædagog aftaler med eleven og familien, hvad klassen/skolen/SFO kan gøre for at hjælpe eleven gennem sorgen.

Klassens forældreråd

Klasselæreren kontakter klasseforældrerådet.

1. Forældrerådet får information om, hvad der er sket, og taler om, hvad klassen kan / vil gøre.
2. Forældrerådet bør sørge for, at der til afdødes hjem kommer en hilsen fra klassekammerater, forældre og lærere. Dette kan være blomster, et brev eller et besøg.
3. Vis respekt for de ønsker, som de efterladte har givet udtryk for i samtalen med klasselæreren / ledelse.
4. Husk, at en varm hilsen kan tages frem igen og igen. Den kræver ikke mere af en afsender end en blomst eller et kondolencekort. Det er ikke det synligt købte, der betyder noget her.

Begravelsesdagen

1. Der kan afholdes klassemøde om morgenen på begravelsesdagen over emnet begravelse.
2. Klassens lærere og eventuelt repræsentanter fra SFO deltager i begravelsen.

Når forældre skilles

Ar på sjælen

En skilsmisse giver under alle omstændigheder børnene et ar på sjælen. Det er derfor vigtigt, at forældrene får fortalt deres børn om skilsmissen på en ordentlig måde, bl.a. at begge forældre skal være til stede ved meddelelsen, og at børnene efterfølgende får lov til at gennemleve de følelser, som skilsmissen medfører, bl.a. at græde ud. Hvis de ikke får lejlighed til det, kan de få psykiske problemer, der følger dem resten af livet. Det er af afgørende betydning, at børnene får at vide, at de fortsat har begge forældrene. Det er også forældrene, der skal beslutte, hos hvem børnene skal være, for det valg må børnene aldrig selv skulle træffe.

Elevernes reaktioner

Det er klart, at skolens elever, store som små, meget let kommer til at betale en pris for forældrenes skilsmisse, nogle endda en meget høj pris, og det kan selvfølgelig mærkes på eleverne i større eller mindre grad. Nogle elever er bedre til at skjule deres sorg og efterfølgende vrede og afmagt end andre, som kan reagere med passivitet eller en helt uhensigtsmæssig opførsel i skolen.

Forældrenes reaktioner

Det er afgørende, at forældrene taler pænt til og om hinanden og deltager sammen ved forældremøder o. lign. Det er også vigtigt, at børnene beholder kontakten med deres bedsteforældre og andre familiemedlemmer, og at eventuelle "papforældre" ikke overtager forældrenes plads.

Skolen skal ikke blot reagere aktivt på elevernes ændrede adfærd, men også når forældrene opfører sig urimeligt over for hinanden, så børnene kommer i klemme. Så skal lærerne og pædagogerne absolut ikke være berøringsangste, men blande sig af hensyn til eleverne. Det har de faktisk også pligt til.

Hjælp til forældrene

Lærerne og pædagogerne skal være parate til at hjælpe de forældre, der står over for en skilsmisse eller har problemer efter en skilsmisse. Forældrene bør tale åbent med skolen om den forestående skilsmisse. Hvis de får talt med f. eks. klasselærerne, vil børnenes problemer kunne formindskes.

Familierådgivning

Vi har en række papirer om skilsmisse, som forældrene i givet fald kan få på skolen eller hos en familierådgiver. Det drejer sig bl.a. om Sorgens fire faser? Hvornår det skal siges til børnene? Hvordan det skal siges? Hvad der skal siges til børnene? Hvilke reaktioner et barn kan have?